MATERION SGILIAU DYFODOL SYDD YN EFFEITHIO AR SECTORAU DIWYDIANNOL YNG NGHYMRU

Y Sector Prosesu Bwyd

Sgiliaudyfodol Cymru

Crynodeb Gweithredol

Cyflwyniad

Mae'r ddogfen hon yn un mewn cyfres a gomisiynwyd gan Fforwm Ymchwil Cymru i Sgiliau'r Dyfodol. Bwriad cyffredinol y prosiect yw ymestyn ac ategu'r gwaith a ddechreuwyd gan brosiect gwreiddiol Sgiliau'r Dyfodol Cymru, oedd yn defnyddio data arolygon a rhagolygon i ragweld beth oedd yr anghenion cyffredinol yng Nghymru. Mae'r prosiect presennol yn ychwanegu astudiaethau o'r angen am sgiliau galwedigaethol yn y dyfodol o fewn sectorau allweddol yng Nghymru. Mae pob astudiaeth sector yn seiliedig ar ymchwil ddesg a chyfweliadau ansoddol gydag ymarferwyr a chyflogwyr, a bwriad pob astudiaeth yw darparu braslun o'r sector, y materion sy'n ymwneud â sgiliau a'r hyn y gellir ei wneud nawr ac yn y dyfodol er mwyn cryfhau'r sector ymhellach.

Mae busnesau a chyflogwyr ym mhob un o'r sectorau a astudiwyd wedi mwynhau llwyddiant aruthrol; dyna pam y daeth y sectorau hyn yn bwysig i Gymru. Ni ddylai'r sylw a roddwn i sgiliau cyfredol daflu cwmwl dros y cyraeddiadau hyn na phenderfyniad pawb dan sylw i gwrdd â'r her sydd o'u blaenau.

Proffil o'r Sector

Mae prosesu bwyd yn **sector sy'n tyfu ac yn un bwysig** i economi Cymru. Mae'r fantais naturiol i rai is-sectorau o fod wedi'u lleoli'n agos i'r sector amaeth yn cynnig buddion sy'n cael eu datblygu ymhellach trwy fentrau megis y Bartneriaeth Bwyd-Amaeth.

Amcangyfrifir bod hyd at 700 o gwmnïau yn y sector, yn cyflogi tua 20,000; mae'r sector yn lled gryf yng Nghymru o gymharu â'r DU yn gyffredinol. Mae'r prif is-sectorau yn ymwneud â:

- bara;
- cig a dofednod;
- cynnyrch llaeth, caws a hufen iâ;
- prosesu ffrwythau a llysiau.

Mae'r sector yn bresennol yn holl ranbarthau Cymru ond mae'r gyfran uchaf o gwmnïau (34%) wedi'u lleoli yn y De Ddwyrain, gydag 16% wedi'u lleoli yng Nghanolbarth Cymru.

Grŵp mawr o weithredwyr sydd i'w weld yn bennaf ym mhroffil gwaith y sector - cyfran uwch nag a welir yn unrhyw un o'r sectorau cynhyrchu eraill a astudiwyd gan York Consulting Cyfyngedig yn y gyfres hon (awyrofod, cynhyrchu moduron, ac electroneg).

Rhagwelir y bydd cynnydd yn nifer y gweithwyr ac mewn cynnyrch - sydd felly'n disgrifio sector llwyddiannus sy'n ehangu. Mae'r twf hwn a raglweir yn cyferbynnu â'r gostyngiad a ragwelir mewn cyflogaeth yn y DU yn gyffredinol, a dylai fod o fudd i'r sector yng Ngogledd Cymru yn enwedig. Fodd bynnag, ceir **tystiolaeth o beryglon posibl i'r sector yn yr hir dymor.**

Materion yn ymwneud â Sgiliau

Mae llawer o'r **swyddi cynhyrchu yn gofyn am lefel gymharol isel o sgiliau**, ac yn y tymor byr mae hyn yn plesio cyflogwyr sydd fel arfer yn canolbwyntio ar hyfforddi gweithwyr er mwyn diawallu gofynion y gyfraith. Dros y tymor canolig i'r tymor hir bydd angen i fusnesau feddwl yn ofalus sut y gallant ddatblygu'r sgiliau sydd eu hangen arnynt yn y meysydd canlynol:

- **sgiliau proffesiynol / technegol;**
- **sgiliau hylendid bwyd a thechnoleg yn gyffredinol;**
- **sgiliau technoleg gwybodaeth staff cynhyrchu.**

Mae'r sector yn gweld peth prinder mewn sgiliau ond nid yw'r rhain yn cael effaith sylweddol ar berfformiad busnes ar hyn o bryd.

Mae cystadleuaeth yn debygol o gynyddu a bydd ffiniau'n parhau'n dynn iawn. Mae cost bwydydd wedi'u mewnforio yn aml wedi'i seilio ar gostau llafur rhatach gan orfodi cynhyrchwyr o Gymru i reoli costau a chystadlu ar sail ansawdd.

Gweithredu ynghylch Sgiliau

Ar wahân i sefydlu Partneriaeth Bwyd-Amaeth y WDA, **nid yw'r sector yn elwa o ganlyniad i gysondeb ar faterion sy'n ymwneud â sgiliau a hyfforddiant** ledled Cymru. Mae angen annog sefydliadau megis Cyrff Hyfforddi Cenedlaethol i gymryd rhan mewn trafodaeth y prif faterion yn ymwneud â sgiliau sy'n wynebu'r sector.

Canlyniad naturiol creu diddordeb ymysg cyrff fydd datblygu strategaeth sgiliau ar gyfer y sector.

Ceir crynodeb o'r argymhellion ar gyfer y sector yn y tabl isod.

Crynodeb o'r Argymhellion

Rhif Thema:	Rhif Arg:	Cam Gweithredu	Amserlen	Partneriaid Allweddol
1	1a	Sefydlu fforwm i ystyried materion yn ymwneud â sgiliau ar draws y sector yng Nghymru	O 2000	CETW/WDA/ CHC
2	2a	Datblygu strategaeth sgiliau ar gyfer y sector Prosesu Bwyd	2001	CETW/CHC ac eraill
3	3a	Hyrwyddo'r ffaith bod fframwaith NVQ yn hyblyg ac yn berthnasol i gyflogwyr	2001	CETW/CHC/ AB/darparwyr
	3b	Annog cyflogwyr i fabwysiadu strategaethau datblygu sgiliau ar draws cwmnïau cyfan	2001	CETW/CHC/ Cyswllt Busnes
	3c	Adolygu darpariaeth hyfforddiant o'i chymharu ag anghenion cyflogwyr	2001	Darparwyr Cynulliad/CETW/ CHC/AB
4	4a	Ymchwil brimaidd sy'n benodol i'r sector o ran agwedd cyflogwyr tuag ar hyfforddiant ac ymateb y sector addysg a hyfforddiant i'w anghenion	O 2000	Uned Sgiliau'r Cynulliad

Nodiadau

Cydnabyddiaeth

Wynfford James – Cyfarwyddiaeth Bwyd, WDA
Kevin Thomas – WDA
Huw Brodie – Adran Amaeth Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Mick Barlow – Coleg Menai
Sara Marshall – ACCAC
Rebecca Styles – Corff Hyfforddi Cenedlaethol Bwyd a Diod
Steve Bibby – TEC De Ddwyrain Cymru
Gareth Evans – Hufenfeydd De Caernarfon
Pat Lewis – Lewis Pies
Denise Murphy – St Merryn Foods
Viv Farmer – Cwmni Dŵr Ffynnon Radnorhills

Safbwyntiau York Consulting Cyfyngedig yw'r rhai a fynegir yn yr adroddiad hwn.
Philip Wilson, August 2000.